

## Samenvatting

The following is a summary of the thesis in Dutch. See section I.11 for an overview in English.

Vergeleken met andere Surmische talen heeft het Majang een zeer beperkte set medeklinkers met slechts 18 medeklinkers, waaronder twee implosieven (§II.2.1). Er is geen systematische tegenstelling tussen plosieven, fricatieven en affricaten; deze klanken vallen alle onder de noemer obstruenten.

Het Majang heeft zeven klinkers (waaronder twee paren middenklinkers, zie §II.1.1), zonder ATR klinkerharmonie. Klinkerlengte is contrastief (§II.1.3). Een belangrijke fonologische wet in het Majang is labiaalharmonie, waardoor in werkwoordachtervoegsels de korte ongeronde klinker /i/ in een geronde /u/ wordt veranderd na een lettergreep met een geronde klinker of een labiale medeklinker. Een tweede wet betreft harmonie in de hoogte van klinkers, waardoor in een van de werkwoordsklassen de /ɛ/ tot een /e/ wordt na lettergrepen met een hoge klinker (§II.5).

In de tonologie spelen twee tonen en een *downstep* een rol (§II.6). Het kan worden aangetoond dat sommige morfemen geen eigen toon hebben, en dat andere morfemen moeten worden geanalyseerd met een polaire toon. Veel woorden eindigen in een zwevende lage toon, die zich vaak hecht aan een toonloze lettergreep. Toon speelt een belangrijke rol, niet alleen in het lexicon, maar ook in de grammatica van het Majang, bijvoorbeeld in de *conjoint/disjoint* tegenstelling in het werkwoord en in de naamvalsmarkering.

Het Majang heeft een agglutinatieve morfologie; dat wil zeggen dat de toevoegsels met grammaticale informatie veelal eenvoudig te scheiden zijn. De achtervoegsels zijn productief; de twee voorvoegsels zijn heden ten dage niet meer productief. Niettemin worden enkele grammaticale categorieën zoals meervoud en naamval eerder aangeduid met tonale middelen of een verandering in de naamwoordstam dan met toevoegsels. Het Majang kent een veelvoud aan verbuigingen voor meervoud en naamval (§IV.1.3), terwijl het geen onderscheid maakt in het geslacht van zelfstandige naamwoorden, net zoals de meeste Oost-Soedanische talen. De aanduiding van de naamvallen wordt verder gecompliceerd door het voorkomen van speciale vormen voor gemodificeerde zelfstandige naamwoorden in enkele syntactische naamvallen (§IV.1.3.2).

Wat voornaamwoorden betreft biedt de taal een keur aan vormen voor verschillende functies. Eén serie persoonlijke voornaamwoorden wordt gebruikt voor anaforische verwijzing in het algemeen, een tweede serie voor verwijzing binnen de werkwoordsfrase, en een derde voor contrastieve focus (§IV.3.1.1). Het Majang wijkt af van andere Surmische talen door het ontbreken van het onderscheid tussen inclusieve en exclusieve vormen in de eerste persoon meervoud. Aanwijzende voornaamwoorden en betrekkelijke voornaamwoorden worden gemarkeerd voor drie niveaus in het deictische systeem: dicht bij de spreker, dicht bij de aangesproken persoon, of ver van beiden (§IV.3.1.2; IV.3.1.3). Bezittelijke voornaamwoorden duiden zowel de persoon van de bezitter aan als het getal van het bezit (§IV.3.1.4). Vragende voornaamwoorden komen alleen aan het eind van de vragende zin/zinsdeel voor.

Werkwoorden kennen een tweedeling in voltooid en onvoltooid aspect, waarbij de onvoltooid vorm is afgeleid van de voltooid vorm door reduplicatie (§IV.2.2.7). Daarnaast worden alle werkwoorden verbogen met achtervoegsels die het onderwerp aanduiden. Voorts kennen de meeste werkwoorden een tonaal onderscheid tussen een *conjoint* vorm en een *disjoint* vorm; de *conjoint* vorm wordt alleen gebruikt als het werkwoordelijk gezegde direct gevolgd wordt door een niet-topicale frase in de absolutieve naamval (§IV.2.3). Een andere grammaticale categorie die vaak in het werkwoord wordt uitgedrukt is richting. Richting in het Majang heeft drie waarden, namelijk middelpuntzoekend (een beweging aanduidend die naar het uitgangspunt, meestal de spreker, toe leidt), middelpuntvliedend (een beweging aanduidend die wegleidt van het uitgangspunt) en overdragend (een beweging aanduidend van het ene uitgangspunt naar het andere). Overigens heeft het Majang een subset van statische werkwoorden, die dezelfde functie hebben als bijvoeglijke naamwoorden in andere talen. (§IV.2.4).

De gebruikelijke woordvolgorde in het Majang is werkwoord – onderwerp – lijdend voorwerp. De volgorde is vrij strict; alleen vanwege pragmatische redenen kunnen zinsdelen (meestal onderwerpen) vóór het werkwoord geplaatst worden (§V.7.1).

Pragmatische factoren beïnvloeden de zinsopbouw van het Majang in sterke mate. De naamval van het onderwerp in een zin hangt af van hun topicaliteit, d.w.z. een topicaal onderwerp is recentelijk genoemd in de tekst of te verwachten op grond van de context, maar een niet-topicaal onderwerp wordt als nieuw of onverwacht gepresenteerd. Als onderwerpen onder de nieuwe of

onverwachte informatie in de zin vallen, hebben ze in onovergankelijke zinnen de absolutieve naamval, terwijl ze in overgankelijke zinnen gemarkeerd worden met de ergatieve naamval. Daarentegen worden topicale onderwerpen in overgankelijke zowel als onovergankelijke zinnen gemarkeerd met de nominatieve naamval. Lijdende voorwerpen krijgen altijd de normale absolutieve naamval, maar hun topicaliteit beïnvloedt de keuze tussen de bovengenoemde *conjoint* en *disjoint* werkwoordsvormen. De overige naamvallen op zinsniveau betreffen de datieve en de locatieve naamvallen, en er is nog een possessieve naamval die zelfstandige naamwoorden aanduidt als bezitter in een naamwoordelijke zin. Alle naamvallen en hun functies worden uitgebreid besproken in §IV.1.3.2 en §III.2.1.2. Een ander middel dat topicaliteit uitdrukt is de markeerder = $\eta$  die vaak (maar niet altijd) voorkomt aan het eind van een zin, en aangeeft dat het laatste zinsdeel ofwel het gezegde ofwel een topicale nominale frase is (zie §III.4 voor een bespreking).

Er zijn een aantal middelen die de overgankelijkheid (valentiewaarde) van een werkwoord veranderen. De opvallendste zijn de anti-passief (§V.5.1) en de onpersoonlijke vorm (§IV.2.3.1), die de functie van de passief (lijdende vorm) in andere talen vrijwel geheel overneemt. Een specifieke constructie voor de lijdende vorm kent het Majang niet.

Het Majang maakt veel gebruik van bijvoeglijke bijzinnen, die zowel beperkend als uitbreidend kunnen zijn (§V.8.5). Sommige bijwoordelijke bijzinnen van tijd hebben werkwoorden met ondergeschikte tijdsvormen (§V.8.3.1). Voor het overige kan tijd alleen worden uitgedrukt door bijwoorden, die op een metrisch tijdsstelsel gebaseerd lijken te zijn (§V.6.1.1), waarbij de verleden tijd wordt opgesplitst in drieën (zojuist, kort geleden en lang geleden) en de toekomstige tijd in tweeën.